

Ганна Ткаченко
кандидат філологічних наук, доцент
завідувач кафедри лексикології та стилістики англійської мови
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Катерина Федькович
бакалавр факультету романо-германської філології
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

ОНІМНИЙ ПРОСТІР В РОМАНІ «ОКО СВІТУ» Р. ДЖОРДАНА: ФУНКЦІЇ ВЛАСНИХ НАЗВ ТА СПЕКТР ЇХ ВЖИВАННЯ

Власні назви посідають важливе місце в будь-якому літературному творі, виконуючи різноманітні функції, проте в творах жанру фентезі вони є невід'ємною складовою частиною створення унікального світу та атмосфери твору. Особливість цих онімів є результатом фантазії автора та відображає його світобачення, що стимулює читача до поглибленого відчуття атмосфери та реалізму уявного світу. Роботу присвячено дослідженню спектру функцій власних назв в художній літературі жанру фентезі. Сучасні фентезійні твори набувають все більшої популярності серед широкого кола читачів та мають значний вплив на формування культури. Одним з представників найуспішніших авторів цього жанру є Роберт Джордан. Його цикл «Колесо Часу» налічує чотирнадцять романів, перший з них – «Око Світу» ми використали у якості матеріалу дослідження [1].

Актуальність дослідження зумовлює її спрямованість на розкриття методів творення власних назв в творчості Роберта Джордана та їх значення та вплив на свідомість читача, сприйняття ним світу та авторських посилів. Об'єктом дослідження є власні назви в творчості Роберта Джордана, а саме в романі «The Eye of the World» – першому романі циклу епічного фентезі «The Wheel of Time» [1]. Предметом дослідження є особливості власних назв в творі жанру фентезі, їх функції та спектр вживання. У роботі були використанні такі

методи дослідження як: описовий метод (типологізація онімів за розрядами); метод систематизації та аналізу; метод контекстуального аналізу (визначення особливостей функціонування онімів у контексті); метод компонентного аналізу (виокремлення основних семантичних ознак деяких онімів); кількісний аналіз(підрахунку результатів дослідження). Метою роботи вбачаємо аналіз і вивчення ролі та значення власних назв у фентезійних творах, зокрема їх функцій та різноманітності вживання, які допомагають краще зрозуміти специфіку створення автором художнього світу в цьому жанрі літератури.

У літературному творі власні назви виступають свого роду посередниками, вони формують унікальну атмосферу, задуману автором, та справляють враження на читача. Розглядаючи оніми з точки зору художньої літератури та тексту, невід'ємною частиною якого вони є, вони вивчаються в рамках літературної ономастики [2].

Загальна кількість онімів у художньому творі утворює ономастичний простір або ономастикон тексту. Ономастичний простір твору, як і кожен вжитий в ньому поетонім, є відображенням унікального світобачення автора, його етнічних і культурних уподобань. Особливо це стосується творів жанру фентезі, де за допомогою власних назв письменник створює свій власний вигаданий світ. Головне завдання авторів фентезійних творів – зробити описаний світ максимально реалістичним і переконливим та залучити увагу читача. Роботи в цьому жанрі завжди відрізнялися надзвичайно великою кількістю власних назв, які слугують для всебічного розкриття світоустрою.

В першій книзі свого циклу Роберт Джордан знайомить нас з величезною кількістю персонажів, кожен з яких має ім'я та тим чи іншим чином просуває сюжет шляхом взаємодії з головними героями. Важливим для нас, як читачів, є не тільки факт існування цих персонажів, а й їх промовисті імена. Письменники, за допомогою власних назв, майстерно натякають яку саме роль в розвитку сюжету буде виконувати персонаж, приналежність його до світлої чи темної сторони та інше. Загалом, ономастична складова є одним з

найсильніших засобів впливу на читача та його сприйняття сюжету, тому аналіз онімів є ключовим етапом для розуміння тексту. Тож давайте проаналізуємо оніми в романі «The Eye of the World». Книга починається з глави «Earlier» та прологу «Dragonmount», де автор вводить читача в фентезійний світ та за допомогою топонімів окреслює локацію, в якій будуть відбуватися події. Серед них – *Emond's Field, Waterwood, Winespring Water, Two Rivers, Deven Ride, Watch Hill, Taren Ferry, Mountains of Mist*. У більшості випадків ці оніми виконують лише номінативну та інформаційну функції, проте, також в тому, що за допомогою цих онімів ми уявляємо атмосферу та ландшафт роману, що робить його більш реалістичним та автентичним, можна вбачати характеризуючу функцію. В цій й же частині нас ознайомлюють з основами розподілу сили, навколо яких розгортається сюжет. Тут ми зустрічаємо такі оніми як: *One Power, True Source, the Creator, Dark One/false Dragon, the Dragon/Promised One, the Dragon Reborn, Wisdom, Women's Circle*, та інші. Їх форма та звучання одразу повідомляють усю суть, наприклад, поглянувши на онім *One Power* ми розуміємо, що в даному світоустрої панує одна і єдина сила, джерелом якої є *True Source*, і все це створив *the Creator*. Цікавіше стає з появою не настільки однозначних власних назв, де ми не можемо одразу здогадатися про що йдеться. Серед таких потрібно виокремити антропоніми, а саме прізвиська *the Dragon, the Dragon Reborn* та *false Dragon* – семантично мотивовані поетоніми, в яких чітко простежується зв'язок між іменем і образом, який намагається створити автор. Хоча ці оніми використовуються по відношенню до різних персонажів, вони виконують однакову функцію. Прізвисько *The Dragon* має значення символу могутності та загадковості, що пов'язане з пророцтвом про прихід «обранця». Асоціативний зв'язок з образом дракона викликає враження унікальності персонажа та тісного зв'язку з магією і наділеною силою. Головний герой, якого називають *the Dragon Reborn*, втілює в собі легенду про обранця, який має знищити зло і врятувати світ. Це прізвисько також викликає певну тривогу серед персонажів, оскільки *The Dragon*, завдяки своїм певним вчинкам (які за

сюжетом призвели до величезної катастрофи), може бути сприйнятий як загроза для стабільності та порядку. На початку книги нам повідомляють, що *Lews Therin Telamon* – той самий *the Dragon* спричинив своїми діями *the Breaking of the World* або *Time of Madness*. Завдяки цим хрононімам читач може яскраво уявити які жахи відбувалися протягом цього періоду часу. Натомість *false Dragon* використовується для опису осіб, які намагаються претендувати на статус обранця, але насправді не мають його справжньої сили або потенціалу. Такі персонажі користуються статусом *Dragon* для власних цілей, часто порушуючи мир та створюючи хаос. Найголовнішим протагоністом в книзі є персонаж, якого зазвичай називають *Dark One*. Його роль – це втілення темряви, зла та хаосу у світі роману. Онім *Dark One* прямо вказує на його темну, зловісну природу, відображаючи його як архетип ворога, який стоїть на противагу добрим силам. Часто задля уникнення повторень та з метою посилити враження зустрічаються інші прізвиська цього героя, а саме: *Father of Lies*, *Shepherd of the Night*, *Lord of the Grave*, *Sightblinder* та інші. Вони додатково посилюють цю концепцію темряви та зла, відображають його владу над світом та здатність обдурювати і маніпулювати, що робить його не лише ворогом, а й символом спокуси та зради. Про це каже і його справжнє ім'я *Shai'tan*, яке є прямим референтом на одного з дияволів в мусульманській міфології (*Şeytan*). «Око Світу» наповнене величезною кількістю міфічних та магичних створінь, які трапляються на шляху головних героїв, взаємодіють та слугують рушіями сюжету. Магічні істоти, створенні головним лиходієм, з самого початку книги наводять жах, переслідують, та намагаються схопити головних персонажів (*Rand al'Thor*, *Matrim Cauthon*, *Perrin Aybara*, *Egwene al'Vere*, *Nynaeve al'Meara*). Ці великі, жахливі створіння *Trollocs* виникли як результат експериментів, проведених темною силою. Їх назва вказує на походження від слова *troll* зі скандинавської міфології, що формує візуальні асоціації. Пізніше згадуються декілька назв іншого створіння – *Fade* відсилає до їхньої здатності зникають у тіні; *Halfman* натякає на їхню нелюдську природу; *Lurk* вказує на їхню здатність чатувати у

тіні; *Shadowman* асоціюється зі злом та темрявою. Проте на шляху героїв трапився і позитивний персонаж, представник свого виду *Ogier* на ім'я *Loial*. У першій книзі циклу він відіграв важливу роль як один із супутників головного героя та його товаришів. Також він є вірним другом, що надає цінні поради та допомогу у складних ситуаціях, допомагаючи у боротьбі з темними силами та розкритті загадкових таємниць. Про це нам натякає схожість його імені зі словом *loyal*, особливо за вимовою. Тож можемо стверджувати, що більшість з власних назв в книзі є «промовистими» та виконують окрім номінативної та інформаційної ще й стилістичну, зокрема емоційно-стилістичну функції.

Отже, з урахуванням вище зазначеного можемо зробити висновок, що з появою нових творів жанру фентезі вивчення власних назв залишається актуальною проблемою, яка досі привертає увагу науковців різних галузей. Власні назви мають вплив на мовну систему та її функціонування, додаючи текстам виразності.

Список використаної літератури

1. Jordan, R. (2000). *The Eye of the World* (reprinted). New York : Tor Books. 832 р.
2. Карпенко, Ю. О. (2000). Про літературну ономастику та її функціональне навантаження. *Записки з ономастики*. Вип. 4. Одеса : Астропринт. С. 68 – 74.